

## VRAAG 8

Sluizen waren heel erg belangrijk voor de Oude Hollandse Waterlinie. Bekijk de foto's van Goejanvervellesluis **11** en Mallegatsluis in Gouda **13**.  
Waarom waren sluisen zo'n big deal?

- A. De sluisen konden op slot, waardoor de vijandelijke vloot niet kon doorvaren.
- B. Sluisen houden vissen op één plek in de rivier, zodat er altijd genoeg te eten is.
- C. De sluisen konden het water naar het inundatiegebied toe voeren, daar draait het nou net om bij die Oude Hollandse Waterlinie.

## VRAAG 9

De Hooge Boezem – klinkt apart! Waar kijken we naar?

- A. Hier **15** wordt water gebufferd (tegengehouden) zodat de bewoners van Haastrecht geen natte voeten krijgen.
- B. Het gemaal **14** zuigt het water uit de polder. **15** De Hooge Boezem staat bekend om zijn maïs en flamingo's.
- C. Hier **14** stond de eerste bh-fabriek van Nederland, in de polder **15** werd katoen verbouwd.

## VRAAG 10

Bekijk Zilverstad Schoonhoven **17** en Vesting Nieuwpoort **18** (het kleinste vestingstadje aan de Oude Hollandse Waterlinie). Waarom worden ze de 'de vestingtweeling' genoemd?

- A. Ze zijn precies hetzelfde gebouwd.
- B. Ooit werd Schoonhoven geregeerd door Hansje Brinker en Nieuwpoort door zijn broer Jonkje Brinker.
- C. Ze liggen tegenover elkaar aan de Lek en beschermden samen deze vaarroute tegen vijandelijke vloten.

*Wist je dat: het wel dagen kon duren voordat een stuk land helemaal onder water stond? (Dat moest dus snel gebeuren als de vijand naderde, gelukkig gingen soldaten niet zo snel te voet!)*



## VRAAG 11

Gorinchem **21** – je spreekt het uit als Gorkum – gold ooit als hoeksteen van de Oude (en van de Nieuwe trouwens ook) Hollandse Waterlinie. Wat doet dat driehoekige eilandje daar?

- A. Dat is een ravelijn, vanaf dit verdedigingseilandje kon de toegangspoort optimaal gedekt worden.
- B. Daar werd het buskruit bewaard, zodat niemand erbij kon.
- C. Het is een gevangenseiland; vroeger konden mensen niet zwemmen, dus hier kwamen ze mooi niet weg.

## VRAAG 12

Slot Loevestein **23** vormde samen met vestingen Gorinchem **21** en Woudrichem **22** 'de vesting-driehoek' die het zuidelijke deel van de Oude Hollandse Waterlinie verdedigde. Waaraan zie je dat dit slot niet alleen diende om mee te pronken?

- A. Er zijn geen tennisbanen, een beetje pronkslot heeft tennisbanen.
- B. Het slot is veel te hoog, die torens schiet je er zo af, mij een raadsel.
- C. Het slot heeft een dubbele slotgracht, hoge aarden wallen en bastions; ideale verdediging, toch?

## VRAAG 13

Weer een boezem **24**, dit keer die van Overwaard. Ooit was dit het meest westelijke puntje van de Oude Hollandse Waterlinie. Er staan inmiddels nogal wat molens, wel 19 in totaal. Het zijn de molens van de Kinderdijk. Wat doen deze zogenaamde grondzeilers?

- A. Ze pompen in de kerstperiode de velden vol zodat de kinderen kunnen schaatsen.
- B. Ze pompen het teveel aan water uit de laaggelegen polder náár de nabij gelegen boezems (én weer terug als water in de polders juist nodig is).
- C. De molens staan er puur voor de sier – máár zijn wel mooi UNESCO Werelderfgoed sinds 1997.

## VRAAG 14

De laatste vraag alweer! Je bent ondertussen Oude Hollandse Waterlinie-expert. Wat vind jij het opmerkelijkste van deze verdedigingslinie?  
**TIP:** lees dit vooral hardop voor zodat je ouders/verzorgers het horen, ze zullen trots zijn en jij zal vanavond frietjes of pannenkoeken eten.

### HET MEEST OPMERKELIJKE VAN DE OUDE HOLLANDSE WATERLINIE VIND IK...

- A. ... dat de Oude Hollandse Waterlinie niet werkte bij vrieskou maar toch heeft voorkomen dat we nu allemaal in het Frans tegen elkaar aankletsen.
- B. ... dat de Oude Hollandse Waterlinie met dat laagje water van slechts 30 centimeter en zo'n 60.000 soldaten, het uiteindelijk een soort van won van een Frans leger van 120.000 soldaten.
- C. ... dat de Oude Hollandse Waterlinie een unieke manier van verdedigen met water is die alleen in Nederland succesvol is toegepast.

*Scan de QR-code voor de oplossingen of ga naar [linievancouver.nl](http://linievancouver.nl)!*



# FOTOSPEURTOCHT LINIE VAN BOVEN

*voor vesting-fanaten van 6 tot 11 jaar oud*



**OUDE  
HOLLANDSE  
WATERLINIE**

## HEE HALLO HOI!

En welkom bij deze speurtocht, waarbij je kennismaakt met de Oude Hollandse Waterlinie. Deze verdedigingslijn werd zo'n 350 jaar geleden ingezet om Holland te beschermen tegen haar vele vijanden. En met succes. Zonder de Oude Hollandse Waterlinie spraken we nu misschien wel allemaal Frans. Enfin, laten we snel beginnen!

### VRAAG 1

Van bovenaf zie je de Oude Hollandse Waterlinie soms beter dan als je er vlak bij staat. Hoe kan dat?

- A. Omdat de vijanden van Holland die hele waterlinie met de grond gelijk hebben gemaakt.
- B. Het was juist de bedoeling dat je die OHW (Oude Hollandse Waterlinie) niet kon zien! Het was zo'n succes doordat die verraderlijk gewoon uitzierende weilanden bij dreigend gevaar in allesverslindende modderpoelen omgetoverd werden.
- C. Omdat er in 350 jaar veel kan veranderen, beste mensen. Er zijn steden bovenop gebouwd, Utrecht bijvoorbeeld.



### HET RAMPJAAR

In het Rampjaar 1672 werd Holland door verschillende vijanden aangevallen. Het Franse leger alleen telde al zo'n 120.000 soldaten. Het Hollandse leger had maar de helft daarvan! Een gewonnen strijd, zou je denken. Maar de Oude Hollandse Waterlinie zorgde ervoor dat de schade beperkt bleef en niet de hele Republiek (Nederland) bezet werd.

### VRAAG 2

Muiden ❶! Een leuk vestingstadje in de vorm van een geplette vlinder mét een spannend kasteel, zie je het liggen? Maar waarom staat dat kasteel zo dicht bij het water? Dat is toch niet echt... handig?

- A. Dat is inderdaad niet handig, de kerkers stonden vast altijd onderwater, die arme gevangenen.
- B. Dat lijkt maar zo, vroeger was al het water dat je op de foto ziet land.
- C. Dat is juist héél handig. Het kasteel is namelijk een waterslot en de velden eromheen konden onder water gezet worden zodat de vijand er niet bij kon komen.

Het nummer in het bolletje vind je terug op de fotodoeken!

### VRAAG 3

Wow, Naarden ❸ is echt een waanzinnig mooie vestingstad. Het zag er wel iets anders uit toen Stadhouder Willem III de Fransen (de troepen van Lodewijk de XIV, dat protserige Zonnekoninkje) er in 1673 uitgeschopte. Wat hebben ze gedaan om de stad in de jaren erna te versterken?

- A. Er werden kazematten aangelegd: bomvrije ruimtes omgeven door aarden wallen, waardoor de soldaten beschermd waren tegen bominslagen.
- B. Zes bastions werden ingericht als landingsbanen voor de helikoptervloot.
- C. De ommuring van de stad werd verlaagd en kreeg een zogenaamde borstwering van aarde, waar vijandelijke kogels in smoorden.

### VRAAG 4

Aan de namen van de forten en verdedigingsplekken langs de Oude Hollandse Waterlinie kan je soms afleiden waar ze oorspronkelijk voor gebouwd werden. Waar denk je dat dit toffe Fort ❹ voor werd ingezet?

- A. Ter verdediging van de villa's in de Vechtstreek.
- B. Ter verdediging van rivier de Nieuwe Wetering.
- C. Ter verdediging van een sluis (die natuurlijk erg belangrijk was).

### WATER ALS BONDGENOOT

Als je weer eens natgeregend bent baal je van al dat water in Nederland, maar we kunnen er zóveel mee! We wonen dankzij onze waterkennis zelfs ónder de zeespiegel. Inundatie was een sneaky manier om vijandelijke legers buiten de deur te houden. Door grote stukken land onder water te zetten kon de vijand niet doormarcheren. Een laagje van 30 cm was al genoeg om een soldaat te laten wegzakken, kun je nagaan wat er gebeurde als er duizenden doorheen moesten.



### VRAAG 5

Woerden ❺ is nu vooral bekend als kaasstad. Leuk als je van kaas houdt. Maar vroeger was Woerden het hoofdkwartier van de Oude Hollandse Waterlinie. Zie je het kasteel (naast de grote kerk)? Waaraan kan je zien dat het Kasteel van Woerden (in 1410 gebouwd) ook een rol had in de OWH?

- A. Dat is niet zo, het kasteel is later gebouwd.
- B. De gracht van de vestingstad is om het kasteel heen gebouwd, zodat het als bastion kan dienen; zonde om zo'n hoog gebouw niet mee te nemen in de verdediging.
- C. Het kasteel diende als enige toegangspoort tot de stad.

### VRAAG 6

De Linie van Linschoten ❻ werd aangelegd om vestingstad Woerden te beschermen. Deze verdedigingslijn was een kilometer lang en had wallen van wel 4 meter hoog met daaromheen grachten (waar nu die bomen in staan). Waarom?

- A. Omdat de omringende weilanden hoger lagen en daardoor niet geïnundeerd konden worden, moest het hier extra verdedigd worden.
- B. Om de vijand te laten denken dat hier iets bijzonders te halen viel, ze zo te lokken en vervolgens overhoop te schieten.
- C. Zodat, als het land onder water werd gezet, de Hollandse soldaten hoog en droog stonden.

### VRAAG 7

Fort Wierickerschans ❽ is het enige fort in de linie dat nu nog bestaat! Dat het fort, vlak na het Rampjaar, precies hiér werd gebouwd heeft een nogal... gênante reden. Welke?

- A. Willem III werd hier door de Fransen overmeesterd en gevangengezet.
- B. Het stukje tussen de Enkele Wiericke en de Dubbele Wiericke is het smalste stukje van de Waterlinie (zie doek 9 én 10 of een online map). Toen het in de winter van 1672 flink ging vriezen konden de Fransen zó over het ijs doorstoten met alle gevolgen van dien..
- C. Dit is de breedste plek van de Waterlinie, het moest goed beschermd worden.



Fort Wierickerschans